

MVČK | Autonomní zbraňové systémy

8. květen 2023

K pozici Mezinárodního výboru Červeného kříže

Vycházejí ze svého poslání pracovat k porozumění a věrné aplikaci [mezinárodního humanitárního práva](#) svěřeného mu státy – smluvními stranami Ženevských úmluv, upozorňuje Mezinárodní výbor Červeného kříže (MVČK) již od roku 2015 na problematické aspekty zavedení robotických zbraňových systémů, které by zcela autonomně, bez lidského zásahu, jen na základě jimi vyhodnocených informací rozhodovaly o tom, jakou sílu a vůči jaké osobě či objektu použijí (autonomní zbraňové systémy – AWS).

V květnu 2021 zveřejnil MVČK své oficiální stanovisko k této otázce a zahájil snahu přimět státy k tomu, aby otázku **používání AWS upravily v rámci mezinárodního humanitárního práva (MH) právně závazným dokumentem (smlouvou)**.

U příležitosti druhého výročí jejich publikace se seznámíme s třemi doporučeními, která by dle názoru a zkušenosti MVČK měly, s ohledem na platné zásady i konkrétní ustanovení MHP, být do takové úpravy zahrnuty.

Autonomními zbraňovými systémy rozumí MVČK takové systémy, které po prvotní aktivaci již samy, bez lidské kontroly, vybírají cíle a aplikují sílu. Rozhodnutí o výběru cíle a použití síly činí AWS samostatně na základě informací z okolí získaných senzory a na základě obecného „profilu cíle“. Uživatel tak nevybírá konkrétní cíl, přesné načasování ani lokaci úderu¹.

Všechny zbraně, jak současné, tak budoucí podle mezinárodního humanitárního práva podléhají jeho pravidlům, zde zejména zmiňme zásadu rozlišování, zásadu přiměřenosti nebo zákaz útoku na osobu (bojovníka) vyřazenou z boje (viz [Zásady MHP](#)).

Právě předvídání a omezování rozsahu účinků AWS vyžadované MHP vyvolává při absenci lidské kontroly a úsudku vážné obavy z pohledu humanitárního, právního i etického – proces funkce AWS:

- » přináší riziko ohrožení jak civilistů, tak bojujících (kombatantů), tak nebezpečí eskalace ozbrojeného konfliktu,
- » vytváří problémy s dodržováním MHP, zejména pravidel pro vedení boje zaměřených na ochranu civilistů,
- » z pohledu lidskosti vyvolává základní etickou obavu, neboť nahrazuje lidské rozhodnutí a životě a smrti senzory, softwarem a strojovými procesy.

---

¹ Pro plnění speciálních úkolů za úzce definovaných okolností se již některé AWS používají – např. systémy protivzdušné ochrany válečných lodí a vojenských základen, systémy „aktivní ochrany“ tanků eliminující konkrétní typy munice, sensoricky řízené zbraně proti válečným lodím či tankům; ostatně i miny lze považovat za AWS (avšak právě použití min MHP přísně reguluje, některé typy i zakazuje).

Doporučení MVČK pro regulaci autonomních zbraňových systémů

K zajištění souladu použití AWS s mezinárodním humanitárním právem, ochranou civilistů i etickými aspekty navrhuje přijmout mezinárodněprávní úpravu založenou na následujících pravidlech:

1. **výslovně vyloučit použití nepředvídatelných AWS** (systémy, navržené nebo používané tak, že jejich účinky nelze dostatečně předvídat a vysvětlit), zejména kvůli jejich nerozlišujícím účinkům²,
2. s ohledem na dodržení pravidel mezinárodního humanitárního práva chránících civilisty a osoby vyřazené z boje i na etické ohledy zachování humanity **vyloučit užití AWS proti živé síle**, čehož se nejlépe dosáhne zákazem AWS navržených nebo užívajících sílu proti osobám,
3. aby byla zajištěna ochrana civilistů a civilních objektů, dodržení pravidel mezinárodního humanitárního práva a zachována humanita, je třeba **konstrukci a použití AWS, které by nebyla zakázány, regulovat** prostřednictvím kombinace mj. následujících prvků:
  - » **omezení druhů cílů**, jakým je omezení použití AWS na objekty, které jsou vojenskými objekty svou povahou³,
  - » **omezení doby nasazení, vymezení geografické oblasti a rozsahu použití**, včetně toho, aby bylo lidské obsluze umožněno posoudit a kontrolovat AWS při specifických útocích,
  - » **omezení situací použití**, jako je omezení na situace, kdy nejsou přítomni civilisté nebo civilní objekty,
  - » **stanovení požadavků na interakci mezi systémem a lidskou obsluhou**, zejména zajištění efektivního lidského dohledu, včasné zásahu a deaktivace AWS.

MVČK podporuje iniciativy států zaměřené na stanovení mezinárodních limitů pro autonomní zbraňové systémy, které se zaměřují na účinné řešení problematických otázek vyvolaných těmito zbraněmi, jako je úsilí vyvíjené v rámci *Úmluvy o některých konvenčních zbraních* s cílem dohodnout normativní a operační rámec. Vzhledem k rychlosti vývoje technologie a použití autonomních zbraňových systémů je zásadní, aby byly včas stanoveny mezinárodně dohodnutá omezení.

Kromě nových právních pravidel mohou tato omezení zahrnovat také společné politické standardy a doporučení pro správnou praxi, které se mohou doplňovat a vzájemně posilovat. Za tímto účelem a v rámci svého mandátu a odborných znalostí je MVČK připraven spolupracovat s příslušnými zainteresovanými stranami na mezinárodní i národní úrovni, včetně zástupců vlád, ozbrojených sil, vědecké a technické komunity a průmyslu.

---

² MHP zakazuje mj. zbraně, které ze své povahy nebo za daných okolností nedokáží své účinky omezit jen na vojenské cíle.

³ Podle MHP se objekty stávají vojenskými svou povahou, polohou, účelem nebo použitím; MVČK pokládá pro použití v AWS za méně chybový algoritmus založený jen na rozpoznání povahy objektu (např. rozlišení tanku a autobusu).

Lze předpokládat, že výsledky snah o právní regulaci AWS a další postup v této věci bude předmětem jednání 34. Mezinárodní konference ČK&ČP, jichž se účastní i smluvní strany Ženevských úmluv, plánované na podzim 2024.

- » [plné znění stanoviska MVČK k autonomním zbraňovým systémům](#)
- » [video MVČK k autonomním zbraňovým systémům](#)

Připravil: Doc. Dr. Marek Jukl